

Вусны часопіс

«Ты жывеш у Беларусі...»

А. А. Жук,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
Свіслацкай СШ Асіповіцкага раёна

Мэты:

- выхоўваць у вучняў гонар, павагу, любоў да сваёй нацыі;
- нагадаць прозвішчы людзей, якія прынеслі славу Беларусі;
- развіваць у школьнікаў уменне крытычна мысліць, выказваць свае думкі.

Ход мерапрыемства

(выходзяць па чарзе 3 вучні. Чытаюць на фоне музыкі)

1. Радзіма мая дарагая,
Ты ў шчасці жаданым жыві.
Я сэрцам табе прысягаю
У шчырай сыноўняй любві.
На рэках шырокіх і нівах,
Заводах, будоўлях – наўсцяж
Народ наш працуе руплівы
І край узвышаецца наш.
2. Навокал жыццё расцвітае
І песня ўзлятае сама:
Мне лепей ад роднага краю
Нічога на свеце няма.
Чужое зямлі нам не трэба,

- Пачуці ў нас сёння адны:
Мы хочам, каб мірнае неба
Не знала пажараў вайны.
3. Мы дружбы народам жадаем
І шчырай братэрскай любві.
Радзіма мая дарагая,
Красуйся і ў шчасці жыві!

1 вяд. Добры дзень, славяне!

2 вяд. Добры дзень, беларусы!

1 вяд. У гісторыі развіцця чалавецтва, сусветнай цывілізацыі вельмі вялікая роля належыць славянству і яго культуры.

2 вяд. Шматлікая сям'я славянскіх народаў займае неаглядныя прасторы Еўропы і Азіі. Гэтыя народы – старажытныя па паходжанні, гісторыя пісьменства якіх налічвае звыш паўтары тысячы гадоў.

1 вяд. Мы не можам пералічыць усіх тых, хто сваёй творчасцю, сваёй самаахвярнай дзейнасцю так прыкметна падвысіў неба над галавой чалавецтва.

2. вяд. Сапраўды, каб успомніць многіх, патрэбна шмат часу, бо шмат паэтаў і пісьменнікаў, кампазітараў і мастакоў, навуковых дзеячаў і простых працаўнікоў неаднаразова прызнаваліся ў любові да роднай Айчыны.

1 вяд. Сёння мы таксама жадаем далучыцца да ўсіх нашых суайчыннікаў і прызнацца ў любові сваёй радзіме. А дапамога нам у гэтым вусны часопіс “ Ты жывеш у Беларусі”.

2 вяд. Яго першая старонка “ Беларусь у свеце”.

(выходзяць чытальнікі)

1. Наш родны край – гэта Беларусь, самая прыгожая, самая любая краіна.

2. Тут жывеш ты, тут жывуць твае мама і тата, бабуля і дзядуля.

3. Усяго нас, жыхароў Беларусі, каля 10 мільёнаў чалавек. Калі б усе мы, старыя і малыя, сталі побач, узяліся за рукі, дык наш жывы ланцужок працягнуўся б аж да далёкай – далёкай Афрыкі і апошні ў ланцужку мог бы павітацца са сланом, толькі, не дай Бог, з кракадзілам.

4. Большасць насельніцтва Беларусі ўладкавалася жыць у гарадах.

5. У самым вялікім горадзе Беларусі – Мінску жыве амаль 2 мільёны чалавек.

6. Ёсць у нас невялікія гарады, а ёсць і зусім малыя вёскі, дзе ўсе жыхары добра адзін аднаго ведаюць.

1. Беларусь не такая вялікая краіна, як Расія, альбо Амерыка, але ж і не маленькая. Пешшу ад Оршы да Брэста чалавек ішоў бы 2 тыдні і стаптаў бы дзве пары чаравік.

2. Надвор'е ў Беларусі – на любы густ. Зімовым вечарам мароз бывае так прыцісне, што можна нос і вушы абмарозіць. А летам, калі не дажджы, а спякота, толькі марожанае выратаўвае.

3. На поўначы і ўсходзе Беларусі зіма даўжэйшая чым на захадзе і поўдні. На Віцебшчыне яблыні зацвітаюць на 10 – 12 дзён пазней, чым пад Брэстам. Вясна прыходзіць у Беларусь з захаду, бо там цёплыя акіяны сагравае зямлю, а зіму прыносяць халодныя вятры з Ледавітага акіяна. Так што самы цёплы край у нас – гэта Брэстчына, а самы халодны – Віцебшчына.

4. Беларусь знаходзіцца ў цэнтры Еўропы. Наша дзяржава невялікая, сухапутная, бо не мае выхаду да мора. Бліжэйшым да Беларусі з'яўляецца Балтыйскае мора.

5. З Беларуссю мяжуюць нашы суседзі – Расія, Украіна, Польшча, Літва і Латвія.

6. Асноўную большасць насельніцтва складаюць беларусы, побач з імі жывуць і працуюць рускія, палякі, украінцы, яўрэі, татары.

1. А што гэта за народ такі – беларусы?

2. Жывы, разумны, працавіты і вольналюбівы беларускі народ! Беларусы адрозніваюцца шчырасцю, шчодрасцю, гатоўнасцю прыйсці на дапамогу ў бядзе. Гэта гасцінны і памяркоўны народ.

(гучыць верш Р. Барадуліна “ Мы – беларусы ”)

Мы больш сваёй ахвярнасцю вядомы,

Мы, беларусы,

Мы – народ такі.

Ахвотна забываем, што мы, хто мы.

Згадаюць нашай памяці вякі!

Мы сціпласцю сваёй здаўна вядомы,

Саміх сябе хваліць нам не з рукі.

Хай слабакі аж падаюць ад стомы,

На плечы ўзяўшы пыхі мех цяжкі.

Мы ўсім сваёй гасціннасцю вядомы,

Надзейныя сябры і дружбакі.

І госць, і падарожны ў нас, як дома.

А злым і травы колюцца ў бакі.

Гатовы ўсё аддаць – і тым багаты,

Мы, беларусы, мы – народ такі.

Што з краю небяспекі нашы хаты,

Пра гэта не забудуць чужакі!

(на сцэне дзеці пачатковай школы, 2 дзяўчынкі, 2 хлопчыкі, чытаюць верш на фоне музыкі)

Хлопчык 1. Ёсць зямля на зямлі,

Ёсць на свеце зямля,

Куды ўсе караблі

Зблізку ідуць і здаля.

Дзяўчынка 1. Мы радзіліся тут,

Мы хрысціліся тут.

Тут бацькоўскі наш кут.

Тут царуе наш люд.

Дзяўчынка 2. Толькі тут нарадзіць

Можна ўласных дзяцей.

Спору ў працы здабыць

Толькі тут найлацвей.

Хлопчык 2. Толькі тут мы з табой

Пасядзім у цішы.

Толькі тут супакой

Будзе нашай душы.

Дзяўчынка 1. Дзе б не быў твой спачын

Даль праз даль відна.

Дом на ўсіх нас адзін

І Радзіма адна.

(музычная застаўка, выходзіць вядучы)

Вяд. 1 А мы адкрываем другую старонку нашага часопіса “ Беларусь – старажытная краіна”

(гучыць фанаграма, на яе фоне чытаецца тэкст)

1. Беларусь – старажытная краіна. Яна мае сваю багатую гісторыю.
2. Людзі прыйшлі сюды яшчэ сорак тысяч гадоў назад. Спачатку карміліся тым, што збіралі ў лесе, палявалі на звера, лавілі рыбу.
3. Пазней навучыліся гадаваць кароў, свіней, курэй, вырошчваць жыта, гарох, рэпу.

4. А праналіся мужчыны і жанчыны ў белую льняную вопратку. У халодную пару насілі ваўняныя сярмягі (тагачасныя курткі), а зімой – кажухі з авечых скур. Абутак рабілі з ліпавай кары, плялі лапці. А дзеці і зімой, і летам бегалі ў адной льняной кашулі, басанож.
5. Нашы продкі размаўлялі на сваёй беларускай мове. Перасяленцы з іншых краін прынеслі з сабой сваю мову – рускую, польскую, яўрэйскую. Але дзяржаўнай мовай застаецца ў нас беларуская.
1. Самае старажытнае княства, аб якім мы ведаем з летапісу, - Полацкае. Першыя вядомыя нам прозвішчы князёў – Рагвалод і яго дачка Рагнеда.
2. А потым было на нашай зямлі шмат розных падзей. Ствараліся і развальваліся вялікія дзяржавы, прыходзілі са зброяй нядобрыя чужынцы і з ганьбой адыходзілі.
3. Так адбылося і ў час Вялікай Айчыннай вайны. Амаль кожную беларускую сям'ю закранула гора, якое несла гэта вайна. Нашы з вамі дзяды і бабулі гераічна змагаліся за сваю Радзіму.
4. Сёння ўсе людзі Беларусі радуюцца мірнаму жыццю і аддаюць даніну памяці і павагі тым, хто, ахвяруючы ўласным жыццём, набліжаў Дзень Перамогі.

(гучыць верш Р. Барадуліна “ Бацьку”)

5. А пасля войнаў нашы людзі адбудоўвалі спаленыя гарады і вёскі, расцілі жыта, складвалі песні, танцавалі.

(танец “ Рэчанька”)

Вядучы: Трэцяя старонка нашага часопіса “ Славутыя імёны Беларусі”

(гучыць “ Паланез” Агінскага, на яго фоне чытаецца тэкст)

1. Наша зямля ўзгадавала дзеячаў літаратуры, мастацтва, палітыкаў і вучоных, якія ўняслі вялікі ўклад у гісторыю Беларусі, Польшчы, Расіі, Амерыкі, Францыі, Германіі, Чылі, Аўстраліі і іншых краін свету.
2. Сярод іх Францыск Скарына, Ефрасіння Полацкая, Леў Сапега, Мікола Гусоўскі, Агінскі, Станіслаў Манюшка, Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч, Марк Шагал, Уладзімір Караткевіч і многія іншыя
3. Сярод беларусаў з паходжання Фёдар Дастаеўскі, Аляксей Твардоўскі, Аляксандр Грыбаедаў, балерыны Азарэнічы, Мусаргскі, Шастаковіч
4. Гэта Беларусь дала свету такіх славуных мастакоў, як Марк Шагал, Малевіч, канструктараў Паўла Сухога, Барыса Кіта.
5. І ці мала хто вымушаны быў уцякаць ад пятлі, ад кулі. Ці нават проста ад немагчымасці выявіць сябе на Радзіме.

(гучыць інструментальная музыка, чытаецца тэкст)

Вучань 1. Чылі. Хрыбет Дамейка, горад Дамейка, у гарах – мінерал Дамейкіт, у акіяне – ракушка навуцілус – дамейкус, на зямлі – фіялка дамейкіяна. Гэта ў гонар Тгната дамейкі, уражэнца маёнтка Нядзветка, што пад Мірам. Сябар Адама Міцкевіча, Яна Чачота, стрыечны брат Марыі Верашчакі – першага кахання Міцкевіча.

Ён пасля разгрому паўстання 1830 г. вымушаны быў уцячы за мяжу.

Парыж. Кантракт з Чылі. Лекцыі па хіміі і мінералогіі ў г. Какімба. Адкрыў жыхарам Чылі, што такое салетра, для чаго яна прыдатная, адкрыў залежы медзі і срэбра. Пасля ён – прафесар у Сант’яга. Распрацоўвае і ажыццяўляе школьную рэформу. Чатыры тэрміны Дамейка перавыбіраецца рэктарам універсітэта. Ён бацька чылійскай навукі, рэарганізатар прамысловасці, навучання. Пасля смерці ён абвешчаны нацыянальным героем Чылі.

Вучань 2. Можна для каго будзе і адкрыццём, што менавіта з Беларусі ў Расію прыйшло прафесійнае тэатральнае і музычнае мастацтва. Гэта балерыны Азарэвічы заснавалі там балетную школу.

Вучань 1. Прымушаюць нас задумацца аб роднай культуры, аб стане ўласнай душы і нашы славетныя сучаснікі: Алесь Пісьмянкоў, Ніл Гілевіч, Раіса Баравікова, Анатоль Вярцінскі, Віктар Карамзаў, Янка Сіпакоў, Мікалай Матукоўскі, Аляксей Дудараў ...
(*Урывак з п'есы " Вечар" А. Дударава*)

Вядучы : А мы з вамі адгортваем наступную старонку нашага часопіса " Беларусь і экалогія"

(гучыць музыка, на яе фоне верш)

Хлопчык. Ёсць на зямлі вялікі дом,
Пакрыты сінім дахам,
Жывуць там сонца, дождж і гром,
Вавёрка з вольным птахам.
Жывуць там луг і лес густы,
Мурашкі з матылькамі.
Жывеш у доме светлым ты
З бацькамі і сябрамі.

1. Прырода Беларусі унікальна. Здзіўляюць сваёй першароднасцю Белавежа і Бярэзіна, Нёманскі край і Палессе. Плывуць рэкі, вялікія і малыя, ззяюць блакітам азёры. Тут і волат – зубр, і дробная мурашка.
2. На радзіму з далёкага выраю вяртаюцца вясною буслы. Не вабяць іх заморскія дзівосы, спяшаюцца нашы разумныя, белакрылыя птахі ў родныя мясціны...

(*гучыць сумная музыка, чытаецца верш В. Іпатавай "Чарнобыль"*)

Хата. Стогадовы дуб. Крыніца.

І буслы, зляцелыя здаля.

" чалавек, дазволь нам пасяліцца.

Наймільей нам гэтая зямля".

Расчынялі дзюбкі буслянты.

Адпаўзалі гады ў лаўжы.

І кружылі радасна над хатай,

Як заслон два белыя крыжы.

Моц набрала лета сакаўное.

Сонца, як расплаўленая ртуць.

Толькі дзеці хворыя абое

Ад гнязда ніяк не адлятуць.

2. Чарнобыль ... Чорны боль... Калючы дрот. Змрочныя аб'явы. Забароненая зона.

1. Зямля, на якой нельга сеяць, вада, якую нельга піць, паветра, якім нельга дыхаць.

2. Хворая мая зямля, бо па ёй прайшоў Чарнобыль. Хворая яшчэ і таму, што бяздушна ўладарыць чалавек на ёй.

1. І мялеюць , забруджваюцца нітачкі – рэкі і вочы – азёры, няшчадна высыкаюцца лясы, асушваюцца балоты.

2. Хто ўратуе?

1. Хто абароніць?

(*верш Н. Гілевіча " Я – беларус"*)

Вядучы. А наступная старонка нашага часопіса " Слова наша роднае..."

1. Родная мова! Родная літаратура! За гэтымі словамі – гісторыя беларускага народа, шматпакутнага і гераічнага, гісторыя нашай нацыянальнай культуры. Здзекваліся з нашага беларускага слова польскія феадальныя, забараняў яго царскі ўрад. Але яно, прайшоўшы гэты цяжкі і складаны, супярэчлівы і драматычны шлях, выжыла. А дапамаглі яму ў гэтым славетныя нашы землякі, паэты і пісьменнікі, імёны якіх ва ўсіх на слыху...

2. Слова наша роднае,
Хапала на стагоддзі доўгія цябе,
Багдановіч, колас і Купала

Прыпадалі да цябе ў журбе.
Адкідалі кпіны і абразу,
З дзён былых цягнулі ў заўтра ніць
І, хаця не ўсіх і не адразу, -
Навучылі ўсё ж цябе цаніць,
Вымытае ў гулкіх навальніцах,
Нам як запавет перадалі,
Каб пілі і не маглі напіцца
І ўзнялі наўздзіў усёй зямлі.

1. Шчырых, гаваркіх, выразных, характарыстычных слоў надзвычай многа ў беларускай мове. І трэба толькі адчуць іх сэрцам і навучыцца правільна выкарыстоўваць, як гэта раіць нам паэт Юрась Свірка.

2. У нас сваіх хапае слоў,
Крамяных, росных, васільковых,
Ад мурагоў і ад лясоў,
Ад светлых высяў жаўруковых.
У нас хапае слоў сваіх,
Святлістых, важкіх, нібы глеба,
Ад чыстых даляў веснавых,
Ад глыбіні ўлетку неба.
Суровых, мужных, як яднанне,
Яны гучаць у грозны час
І заклікаюць да змагання.

1. Услухайцеся, як сурова і мужна гучала паэтычнае слова Максіма Танка ў дні Вялікай Айчыннай вайны.

(верш “ Родная мова ” М. Танк)

2. Трэба было сапраўды быць патрыётам, каб у самы адказны час вайны не разгубіцца, узяць у саюзнікі па барацьбе роднае слова, слова, якое гучала быццам набат...

3. Суровымі дарогамі вайны прайшлі як салдаты, як партызаны Іван Шамякін, Іван Мележ, Васіль Быкаў, Алесь Адамовіч і многія іншыя. Многа расказалі яны нам пра свой край, пра свой народ, яго нялёгкую барацьбу за грамадзянскае і чалавечае шчасце. Яны і сёння ў няспынных пошуках, у штодзённым клопаце аб развіцці роднай мовы, матчынага слова.

(чытальнік)

Матчына нявыцвілае слова,
Даўжнікі мы вечныя твае...
Так нам не хапае Куляшова,
Мележа так горка не стае.
Нам цяпер цябе на раздарожжах
Берагчы за іх і за сябе,
Даражыць пявучым гукам кожным,
Як зярняткам чыстым на сяўбе.
Каб не адляцела, як салоўка,
Не аглохла ў гуле бальшакоў...

2. Шчырай любоўю прасякнуты многія вершы сучасных беларускіх паэтаў і паэтэс, у якіх гаворыцца аб нашым беларускім слове.

(чытальнік)

Я чула пяшчотнае,
Шчырасці поўнае,
Маё беларускае, роднае, кроўнае,
Такое раптоўнае,

Такое чароўнае,
Такое ласкавае, цёплае, чыстае,
Як сонца, агністае, Як Нёман, празрыстае,
Як казка, быліна, як песня, жаданае,
Дагэтуль зусім у жыцці не спазнанае,
Вясновае слова ад шчырага сэрца.

1. У нашы дні, дні такога імклівага абнаўлення жыцця, кожны павінен задумацца аб далейшых шляхах развіцця роднага слова, роднай літаратуры, як гэта робяць многія паэты – сучаснікі.

(чытальнік)

Кажуць, мова мая аджывае
Век свой ціхі – ёй знікнуць пара.
Для мяне ж яна вечна жывая,
Як раса, як сляза, як зара.
Гэта ластавак шчабятанне,
Звон світальны палескіх крыніц,
Сінь чабору, і барвы зарніц,
І буслінае клекатанне.
Калі ж хто загадае: “не трэба!” -
Адрачэцца ад мовы народ, -
Папрашу я і сонца, і неба:
Мне не трэба ні славы, ні хлеба,
Асудзіце за безліч нягод.
Толькі месяцаў назвы пакіньце,
Назвы родныя, роднай зямлі,
Пра якія з маленства ў блакіце
Бор шуміць і пяюць жураўлі...

2. Мова народа – яго люстра, яго гонар, яго сумленне. І той, хто любіць і шануе сваю родную мову, па – сапраўднаму любіць сваю Радзіму, свой край.

Вядучы 1: Вось і загорнута апошняя старонка нашага часопіса “ Ты жывеш у Беларусі”. Але перад намі адкрыты ўсе дарогі і сцежкі нашай Радзімы.

Вядучы 2. Любіце нашу святую зямлю аддана і да канца. Іншае нам не дадзена, ды і не патрэбна!

(гучыць песня ” Белая Русь ” у выкананні вучаніцы школы)